

PĒTERIS VASKS

Lūgšana / Prayer

The album PRAYER is composer Pēteris Vasks' gift to Latvia on its centenary. It contains four vocal symphonic compositions written over the past 40 years. Three of them – *Prayer for a Mother*, *Laudate Dominum* and *Prayer for Latvia* – appear here for the first time in new versions, with Vasks himself having been present during the recording process.

The oldest of the compositions is *Prayer for a Mother* (1978),

initially called the *Cantata for Women* and with lyrics by Imants Ziedonis. Vasks wrote it, as he says himself, when he was still a young composer. Three different versions of the *Missa* (2000, 2001, 2005), in which the a cappella choir were joined by the organ and string orchestra, premiered in Copenhagen, Riga and Helsinki. *Laudate Dominum* (2016) and *Prayer for Latvia* (2014, 2016) with lyrics by Velta Toma are the most recent compositions.

Dāvis Enģelis: The majority of compositions on this album have sacred or spiritual texts. Some of the music has been written with Latin canonical texts, while Velta Toma's poetry could be described as essentially spiritual. Do you hear such texts differently when composing?

Pēteris Vasks: Velta Toma's text is —actually a prayer. In our native language. About Latvia, about Latvia's people. And nor can I escape from myself when writing with canonical texts in Latin. That is, escape from my own feeling of the world.

My work is dominated by instrumental music, but there was a time when I used texts, mostly from Latvian folklore. And also texts by Latvian poets. But then I wrote a piece with only three words: *Dona nobis pacem*. And that possessed me to such a great degree that I've continued composing in Latin.

It's hard for me to say what the difference is. When a composer writes music with a text, he is no longer alone; he's together with the poet. Whereas with Latin texts, you don't have a poet alongside you but instead a crucial element of European spiritual culture. It's an act of reverence, humility towards the text. And a big mystery at the same time. I write in a tongue that is extinct, but it still lives on. Some things can be expressed best in this special language.

Perhaps I'll write another composition in Latin. There are many canonical texts, and they are so beautiful. You write, say, *Dona nobis pacem, Domine*. Grant us peace, Lord. But in Latvian, the word *kungs* ('lord') somehow doesn't really sound right. But in Latin it conveys a certain timelessness.

I have a burning desire to pray for our times, which are changing so very much. We do not understand where we're going. Even with my idealistic, light-filled view of the world, I do not see particularly happy days awaiting us in the future. But

that's even more reason to pray that we not lose our spiritual reference points, so many of which we've already lost. It's hard for me to accept that; there is another path. Several, in fact. And I try to remind people about one of them, one that I find important and essential. The Latin language is a good ally for me in this endeavour.

Does that mean that the Latin language gives a different feeling of time? It seems paradoxical that the best way to speak about our times is to use a language that seems to have absolutely no link with the present day.

Yes. Somehow it helps in reaching the timeless. Music should supposedly stand above time. At least that's the way I imagine it.

But the musicality of a language changes, too, doesn't it?

I guess you could say so, yes. For me, this language is a means with which I want to tell my message for as long as I am able to.

How did you find Toma's poem?

My wife, Dzintra, and I were visiting in Canada one winter. We were there for a musical performance. It was a beautiful day in deep winter. The home we were living at had a piano and, like all Latvian homes, a large library. I had remained at home alone, looking through some journals; I don't even know exactly where I found the poem. And then I realised that it was a prayer. And such an important one at that — about us.

Of course, it's good to love the whole world, but that's not even possible. One needs to begin with what's simplest, with what's closest to oneself, with one's self, which would be quite logical — almost like in the Bible. But unfortunately even that doesn't happen.

It is said to have been Toma's last poem. Also a credo of sorts:

God bless Latvia, then bless its people, land and nature. She was a part of the old exile community and wrote it in the late 1970s, when we in Latvia were still in the Communist prison behind the Iron Curtain. And then – bless the Latvians in the homeland and all around the world. Now it's similar – with an unexpected, sorrowful undertone – Latvians are again scattered around the world. The heart aches, considering that there are so few of us.

I find certain compositions crucial and important, and I write those in several versions. *Lūgšana Latvijai* (*Prayer for Latvia*) was first written for choir and string orchestra; then I wrote a version for organ, and then one for piano. Finally, there was the Kurzeme Song Festival in Kuldīga, and my friend Vilnis Šmidbergs created a wonderful arrangement of the composition for symphonic band. I very much wanted for this last version to be on this album. Vilnis wrote it brilliantly.

And here I can also tell about a second composition of mine, *Laudate Dominum*, which also has two versions. The original is for choir and organ. Encouraged by conductor Māris Sirmais, I wrote a version for orchestra as well.

And now we need to return to North America, but this time to hot California. It was September, very hot. We were visiting fellow Latvians there; again, there was a piano in the home. An instrument is necessary for the thoughts to start flowing. I sat down at the piano, and I developed an idea. A fairly good one. I didn't have any staff paper with me, so I drew five lines on a piece of white paper and began jotting down ideas in those hot, California days. Those were the first sketches.

The original idea was: there's the majestic, mighty, hymn-like sound of an organ, to which the choir responds very quietly, but it cannot be silenced. It could, perhaps, be the moment of love's highest concentration, but it's quiet. Because in this loud, crazy world the most essential things can be said through

stillness, in a whisper. The organ resounds, and the choir responds at a distance.

To a certain extent, it can be viewed like the two parts of the Bible. The Old Testament, which contains lots of harsh truths, and then the Gospel in the New Testament, where the main thing is expressed in three words: God is love.

And then everything is united in the apotheosis, aleluja (hallelujah). It's incomprehensible, but I nevertheless believe in divine order, in the miracle of the world. And I will always believe. The version of *Lūgšana Latvijai* that will be on the album will be the one with the great might of the symphonic band. I believe, and that's why I composed this piece the way I did.

I think that many listeners associate your music first and foremost with the string orchestra. How do you think Pēteris Vasks sounds in the form of a symphonic band?

What my friend Vilnis achieved is a superb masterpiece. Here the band can sing, and so it does. That creates immense strength. Strings, too, have immense strength and energy, of course. The instruments differ, but yes, it's music that can be played in church as well as under an open sky. I'm very happy that it was possible to record it specifically in this version.

So, it turns out that this energy is similar?

No, it's different, but it's nevertheless present. The feeling of the strength is more tangible. Strings are more ethereal. I was very delighted by the version for symphonic band.

God speaks through the person. That's what my father often said in his sermons. At the same time, I'm far from the graphomaniac's beloved idea that I'm only a medium that records, someone who writes things down. That's not really the way it is, I think. But there are big mysteries out there. Because

in the end, generally speaking, we don't really understand anything about the grandeur of the world, which can be found in space as well as in the smallest cells in our bodies. Yes, we all think something, but the actual miracle is incomprehensible. The more intelligent the person, the more he can say that he knows almost nothing. But that's what makes living so interesting, never losing this feeling that you're a part of a huge miracle.

People often reproach my music for being sorrowful, but I am happy, there is joy in me. In fact, it might be the highest moment of joy... but it's still in a minor key. But that's the way in which I try to share it. I want to share my music and my love, to pass it on. Here it is – I give away everything. If it speaks to you, good. If not, then you'll have to listen to different music. But that's the way I offer my feelings and share my joy through my compositions.

I think *Lūgšana Latvijai* ends in a very affirming manner.

Yes!

In that moment, it even calls to mind a few of John Tavener's compositions for choir and organ. But you don't use allusions as a form of expression, do you?

No. But there's *Pūt, vējiņi* [a well-known Latvian folk song – Ed.] at the end. Which, actually, I don't even really like. But it's a Latvian symbol.

Almost all of the pieces on the album, except *Lūgšana mātei* (*Prayer for a Mother*) begin at forte, majestically, hymn-like and exulting. For endings I prefer stillness, quiet. But not always. The last and most important part of the Missa, *Agnus Dei*, is like eternal light...C major, *Lux Aeterna*.

And the *Sanctus* part is even very full of life.

Yes! That turned out interesting, so happy. It's as if chubby little angels were dancing around and enjoying themselves. *Sanctus* – like the quintessence of holiness, but for me it turned out the other way around. But enjoy yourself just the same! And I do enjoy myself, although... how does one express holiness in music?

Is it possible?

I don't know. I always wonder about that. Silent night, holy night. Silent – OK, yes. But holy? Perhaps I'm just always searching for whether it's possible to somehow express holiness through sound. But that *Sanctus* is unusual, yes.

The Missa is also important and crucial for me. It's a composition that I've returned to several times. The original was for just a cappella choir; for the second version I added the organ, then the strings. Duplicate singing, as I say. The choir sings, and the strings sing. There's great, love-filled strength in this duplicate singing.

Regarding *Lūgšana mātei*. You wrote it in the late 1970s. At its premiere, when it was still known as *Kantāte sievietēm* (*Cantata for Women*), Lilija Greidāne sang the solo, Leons Amoliņš conducted. What are your memories of that time?

Back then I was still considered a young composer. Each conductor had been "allotted" a composer. I got Leons Amoliņš. He worked honestly and decently, Lilija Greidāne was wonderful, but the biggest problem was with the choir. It doesn't have to sing very much, but I thought that precisely this colour was necessary. At the time, it was the conservatory's student choir, and of course, they weren't too interested in singing something like that. So, they were all sitting there

and waiting. When it came time to begin singing, they hadn't been counting the measures, the conductor didn't indicate the precise moment when they were to begin singing, and the result was only so-so. Nor was there much conviction in the concert performance. The Academy of Music choir recently sang this composition again. The lovely, young singer Laura Teivāne sang the solo. But the choir came to rehearsal, and there they sat and were bored. And, when it came time for them to sing – where are you, why aren't you singing?

The theme of the mother is one of the big themes. The great mystery, the miracle of carrying a child and how that child is born. It's the foundation of a nation, of a nation's survival. It's been like that throughout time. The cantata was written during the Communist era, when everyone was talking about work victories, about how we're first and foremost workers building a better future. The mother's humble, deep mission was not understood at that time.

The poetry of [Imants] Ziedonis is very beautiful and striking. "Peace to the mother's breasts, where the child will nurse." Beautiful. "Peace to the mother's heart under them. Peace to those who will blossom, peace to those who will wither. And to those who will remain barren." There is a tritone here, the first culmination. Now the middle part. "Peace to those who do not yet have, but will. And peace to those who have already received. Peace to those who did not meet us in the world. But very much wished to." I liked this text very much; I kept it in my work room for a long time. Some pieces of paper stay there so long that they turn yellow. And then one day I began working with it. It's a song of praise for mothers.

Were you reading Ziedonis then?

Of course I read poetry at that time. Back then, our faith

smouldered through poetry and the subtexts found in poetry. And poets – actually, almost everyone who worked in the field of culture – maintained this faith. Faith that we would once again be free. Faith that we were still a nation. Many people nowadays don't know how fierce the censorship was in a totalitarian state. You couldn't say a single word. And therefore readers so thirsted for and read poetry; it was printed in large runs. Imants Ziedonis, Ojārs Vācietis, Māris Čaklais, Imants Auziņš, Vizma Belševica and many more. Knuts Skujenieks, who suffered in the gulag for his decency and adherence to his principles. It was like the Song of Songs of poetry. People knew it and read it, and they learned poetry by heart. The release of every new collection of poetry was an event.

As an aside, we recently passed the day that marked the point when, over the past 100 years, we've lived longer in freedom than under occupation. Haralds Mednis said some beautiful words: if we didn't have the Song Festival, who knows whether we would have survived. When we lose our points of reference, we walk in the dark. Or maybe we've become dazed by the profusion and variety of possibilities.

Why are we here? In the end, it's to try to make the world a slightly better place. If we don't wish to do that – right here, starting with what's closest to us – then what kind of life is that? Where will it lead us? Simple stuff like that.

LAURA TEIVĀNE earned a bachelor's degree in academic singing from the Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music, where she studied under Zigrīda Krīgere. She has performed in Finland, Lithuania and throughout Latvia with the Latvian National Opera Orchestra, the University of Latvia Concert Band and the Liepāja Symphony Orchestra. She has also participated in master classes with Joy Mammen, Tamara Novichenko, Axel Everaert and Andreas Baumann.

Teivāne has successfully participated in several international vocal competitions, including the Stanisław Moniuszko Vocal Competition in Minsk (Belarus), where she was awarded a diploma in 2013. In 2014 she was a semi-finalist and received the Luciano Pavarotti Special Prize at the Gian Battista Viotti International Opera Singing Competition in Vercelli (Italy). In May 2015 she successfully participated in the 9th Klaudia Taev Competition for young opera singers in Pärnu (Estonia).

Conductor MĀRIS SIRMAIS has been the artistic director of the State Choir *Latvija* since 1997. He is also a professor at the Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music and has served on juries for international choir and choral conducting competitions.

Sirmais received his education at the Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music and the University of Music and Performing Arts Graz in Austria. He regularly performs

with Latvia's professional orchestras and has conducted the *Kremerata Baltica* chamber orchestra, the *Musica Viva* chamber orchestra in Moscow, the Umeå Symphony Orchestra, Helsinki Strings, and the Evgeny Svetlanov State Academic Symphony Orchestra. He has collaborated with world-renowned soloists, including Maxim Rysanov, Kristīne Blaumane, Egils Siliņš, Aleksandrs Antonenko, Julius Berger, Gidon Kremer, Nicolas Altstaedt, Douglas Webster, Inese Galante and others.

The State Choir Latvija is the largest professional choir in the Baltic states. It celebrated its 75th season in 2017. The musical intelligence and vocal mastery of its 50 singers makes it a universal ensemble that is capable of performing refined a cappella work as well as creating grandiose vocal symphonies together with a full orchestra.

The choir has collaborated with many world-class orchestras: the Royal Concertgebouw Orchestra, the Bavarian Radio Symphony Orchestra, the London Philharmonic Orchestra, the Berlin Philharmonic Orchestra, the Mahler Chamber Orchestra, the Israel Philharmonic Orchestra and other symphony orchestras in Finland, Singapore, Israel, Germany, the United States, Estonia, Moscow and Saint Petersburg. It has performed at the Concertgebouw in Amsterdam, the Laeiszhalle in Hamburg, the Culture and Congress Centre in Lucerne, the Stravinsky Auditorium in Montreux, the Gasteig in Munich, the Tchaikovsky Concert Hall in Moscow, the Saint Petersburg Philharmonia and Lincoln Center in New York City. The choir has performed with conductors such as Mariss Jansons, Zubin Mehta, Neeme Järvi, Paavo Järvi, Vladimir Ashkenazy, Valery Gergiev, Simone Young, Steven Layton, Andris Nelsons and Vladimir Fedoseyev. The State Choir *Latvija* can be heard on recordings released by Warner Bros., Harmonia Mundi, Wergo, Ondine and other labels. The choir has won the Latvian Grand Music Award seven times.

The Riga Professional Symphonic Band was founded in 1972 and is known locally as the Orchestra *Riga*. It is a dynamic and integral part of cultural life in the Latvian capital. Its artistic director since 2015 is Valdis Butāns. In recent years the orchestra has regularly commissioned and performed new works by Latvian composers. For this album, it has made the first recording of Pēteris Vasks' *Prayer for Latvia* arranged for symphonic band by composer Vilnis Šmīdbergs.

The Latvian National Symphony Orchestra

(LNSO) is a team of highly professional musicians with strong traditions, a generous sound and a dedicated performance style. It mainly focuses on orchestral masterpieces of the 19th and 20th centuries, classical and contemporary works by Latvian composers and occasionally concert performances of operas or musicals.

The orchestra pays great attention to educational programmes for children and youth, has for several years organised a series of chamber music programmes, and since 2015 has celebrated the end of summer with the new LNSO Summer Festival. It has won the Latvian Grand Music Award (the highest state honour in classical music) five times: in 1993, 2009, 2012, 2013 and 2016.

Andris Poga has been the artistic director and principal conductor of the LNSO since November 2013. Poga has worked with some of the best orchestras in Europe and Japan and is a

musician with outstanding technique and an excellent feel for form who demands flawless, professional interpretations of music.

Under his baton, the LNSO has performed many superb programmes, including compositions by Leonard Bernstein, Pyotr Tchaikovsky, Alexander Scriabin and Richard Strauss. The orchestra has performed with renowned Latvian guest conductors Arvīds Jansons, Mariss Jansons and Andris Nelsons as well as Vladimir Fedoseyev, Valery Gergiev, Neeme Järvi, Paavo Järvi, Kirill Kondrashin, Kurt Masur, Krzysztof Penderecki, Gennady Rozhdestvensky, Yevgeny Svetlanov and others.

It has toured widely in Japan (including at Suntory Hall in Tokyo), Russia (including the Moscow Conservatory Great Hall) and throughout Europe, where some of its most significant concerts have taken place at the Concertgebouw in Amsterdam, the Berlin State Opera House, the Gewandhaus in Leipzig and the Philharmonie de Paris.

Albums “Lūgšana” ir komponista Pētera Vaska dāvinājums Latvijai valsts simtgadē. Tajā dzirdamas četras vokāli simfoniskas kompozīcijas, kas tapušas teju 40 gadu laikā. Trīs no tām — “Lūgšana mātei”, *Laudate Dominum* un “Lūgšana Latvijai” — šajā albumā piedzīvo pirmieskaņojumu jaunās versijās, komponistam ieraksta procesā klātesot.

Vissenāk ir tapusi “Lūgšana mātei” (1978), kuru agrāk pazinām kā “Kantāti sievietēm” ar Imanta Ziedoņa dzeju. Pēteris Vasks to komponēja — kā pats saka — vēl būdams jaunais komponists. Trīs dažādās Mesas versijas (2000, 2001, 2005), kurās *a cappella* korim gadu gaitā pievienojušās ērģeles un stīginstrumentu orķestris, pirmskaņotas Kopenhāgenā, Rīgā un Helsinkos. *Laudate Dominum* (2016) un ar Veltas Tomas dzejoli sarakstītā “Lūgšana Latvijai” (2014, 2016) ir visnesenāk tapušie darbi.

Dāvis Eņģelis: Šajā albumā lielākā daļa skaņdarbu ir ar sakrāliem tekstiem. Daļa mūzikas rakstīta ar kanoniskiem tekstiem latīnu valodā, savukārt Veltas Tomas dzeju varētu raksturot kā garīgu pēc būtības. Vai, komponējot latīnu tekstus un, piemēram, Veltas Tomas dzeju, mūzikā sadzirdat šos tekstus atšķirīgi?

Pēteris Vasks: Veltas Tomas dzejolis patiesībā ir lūgšana. Mūsu dzimtajā valodā. Par Latviju, par Latvijas cilvēkiem. Un es jau nekur nevaru no sevis aiziet, rakstot arī kanoniskos tekstus latīniski. Aiziet no savas pasaules izjūtas.

Manā daiļradē dominē instrumentālā mūzika, bet bija laiks, kad izmantoju tekstus, lielākoties latviešu folkloru. Arī latviešu dzejnieku rakstītus. Bet tad es uzrakstīju vienu skaņdarbu ar trīs vārdiem – *Dona nobis pacem*. Un tik ļoti tas mani pārņēma, ka esmu turpinājis komponēt arī latīnu valodā.

Kāda ir atšķirība, man grūti pateikt. Kad komponists raka mūziku ar tekstu, viņš vairs nav viens pats, bet kopā ar dzejnieku. Turpretim latīnu tekstos tev līdzās ir nevis dzejnieks, bet Eiropas garīgās kultūras būtiska sastāvdaļa. Tā ir liela godbījība, pazemība pret tekstu. Un vienlaikus – liela mistērija. Es rakstu mēlē, kura ir mirusi, bet tomēr tā dzīvo. Ir lietas, kas vislabāk izsakāmas tieši šajā sevišķajā valodā.

Varbūt es uzrakstišu vēl kādu skaņdarbu latīniski. Kanonisko tekstu ir tik daudz, tie ir tik skaisti. Tu raksti: *Dona nobis pacem*, *Domine. Dodi mums mieru*, Kungs. Latviski ‘kungs’ kaut kā īsti neskan. Bet latīnu valodai piemīt zināms pārlaicīgums.

Gribas ar degošu sirdi lūgt par mūsu laiku, kas tik ļoti mainās. Mēs nesaprotam, uz kurieni ejam. Ar visu manu gaišo, ideālisma pilno pasaules izjūtu es nerēdu, ka nākotnē mūs gaida pārāk priečīgas dienas. Bet tāpēc vēl jo vairāk jālūdz, lai nepazaudējam garīgos orientierus, no kuriem daudzi jau pazaudēti. Man ar to grūti samierināties. Ir taču arī cits celš. Patiesībā vairāki. Un par

vienu, ko uzskatu par svarīgu un būtisku, mēģinu atgādināt. Latīnu valoda man tajā ir labs sabiedrotais.

Vai tas nozīmē, ka latīnu valoda sniedz citu laika izjūtu? Šķiet paradoksāli, ka vislabākais veids, kā runāt par šo laiku, ir izmantot valodu, kurai šķietami nav nekādas saiknes ar mūsdienām.

Jā. Kaut kā tā palīdz nokļūt tuvāk pārlaicīgajam. Mūzikai it kā vajadzētu stāvēt pāri laikam. Vismaz es to tā iedomājos.

Bet tomēr atšķiras arī valodas muzikalitāte?

Laikam varētu tā teikt, patiešām.

Šī valoda man ir līdzeklis, ar kuru vēlos vēstīt savu vēstījumu tik ilgi, cik tas būs iespējams.

Kā jūs atradāt Veltas Tomas dzejoli?

Kopā ar dzīvesbiedri Dzintru ziemā bijām aizbraukuši uz Kanādu. Tas bija kāda muzikāla atskaņojuma dēļ. Bija skaista, dzīļa ziema. Mājās, kur dzīvojām, bija klavieres un, kā jau visās mūsu tautiešu mājās, liela bibliotēka. Es paliku mājās viens, skatījosis žurnālus, īsti nezinu, kur atradu to dzejoli. Un tad sapratu, ka tā ir lūgšana. Un tik svarīga – par mums. Ir jau labi mīlēt visu pasauli, bet tas nemaz nav iespējams. Jāsāk ar vienkāršāko. Sev tuvāko, sevi pašu, kas būtu pat diezgan loģiski – gluži kā Bibelē. Bet arī tas diemžēl nenotiek.

Uzskata, ka tas esot Veltas Tomas pēdējais dzejolis. Arī sava veida kredo. Dievs, svētī Latviju, tad svētī cilvēkus, zemi un dabu – viņa to rakstīja 70. gadu beigās. Kad vēl bija vecā trimda, kad mēs Latvijā vēl bijām aiz dzelzs priekškara komunistu cietumā. Un tad – svētī latviešus dzimtenē un visā plašajā pasaulei. Tagad ir līdzīgi – ar negaidītu, skumju pieskaņu – latvieši atkal ir izklīduši pa pasauli. Nēmot vērā, ka mūsu ir tik maz, par to sāp sirds.

Ir tādi darbi, kas man liekas būtiski un svarīgi, tos rakstu vai-

rākās versijās. “Lūgšana Latvijai” vispirms tapa korim ar stīginstrumentu orķestri, pēc tam uzrakstīju versiju ar ērgelēm, tad ar klavierēm. Beigu beigās Kuldīgā bija Kurzemes Dziesmu svētki, un mans draugs Vilnis Šmīdbergs izveidoja brīnišķīgu aranžējumu pūtēju orķestrim. Es ļoti vēlējos, lai šajā albumā būtu tieši šī versija ar pūtēju orķestri. Vilnis to ir spīdoši izveidojis.

Te pie reizes varu pastāstīt par otru skaņdarbu, *Laudate Dominum*, kam arī ir divas versijas. Oriģināls ir korim un ērgelēm. Dirigenta Māra Sirmā pamudināts, izveidoju orķestra versiju.

Atkal jāatgriežas Ziemeļamerikā, bet šoreiz karstajā Kalifornijā. Bija septembris, ļoti karsts. Mēs ciemojāmies pie tautiešiem, arī tur bija klavieres. Instruments tomēr ir vajadzīgs, lai sāktu rāsīties fantāzija. Apsēdos pie klavierēm, un man radās viena ideja. Diezgan laba. Nošu papīra nebija līdzī, uz balta papīra savilkus piecas līnijas un sāku fiksēt idejas tajās karstajās Kalifornijas dienās. Tās bija pirmās skices.

Oriģinālvariantā ideja bija tāda – ir majestātiskais, himnisķais, spēkpilnais ērģeļu skanējums, kuram koris atbild pavisam klusi, bet neapklusināmi. Tas varbūt ir mīlestības augstākais koncentrācijas brīdis. Bet kluss. Jo šajā trakajā un skaļajā pasauļē caur klusumu, caur čukstu var pateikt to pašu būtiskāko. Skan ērģeles, un koris sniedz atbildi, stāvot atstatus.

Zināmā mērā var uz to raudzīties kā divām Bībeles daļām. Vecā Derība, kurā daudz skarbu patiesību, un tad Jaunās Derības evaņģēlijs, kurā galvenais pateikts trijos vārdos – Dievs ir mīlestība. Un tad viss apvienojas apoteozē – ‘aleluja’.

Tas ir neizprotami, bet es tomēr ticu dievišķajai kārtībai, pasaules brīnumam. Un vienmēr ticēšu. Versija, kas ieklauta albūmā, būs ar orķestra lielo spēku. Es ticu un tāpēc tā izveidoju šo skaņdarbu.

Domāju, ne mazumam klausītāju jūsu mūzika vispirmām kār-

tām asociējas ar stīginstrumentu orķestri. Kā, jūsuprāt, Pēteris Vasks skan pūtēju orķestra veidolā?

Tas, ko mans draugs Vilnis paveica, ir izcils meistardarbs. Te orķestrīs var dziedāt, un viņš arī dzied. Tas dod milzu spēku. Stīgās arī, protams, ir milzīgs spēks un enerģija, instrumenti ir atšķirīgi, bet, jā, tā ir tāda mūzika, kas var skanēt gan baznīcā, gan zem klajas debess. Esmu ļoti priecīgs, ka to ir izdevies ierakstīt tieši šajā versijā.

Tad sanāk, ka šī enerģija ir līdzīga?

Nē, tā ir atšķirīga, bet tomēr – klātesoša. Spēka sajūta ir tauztāmāka. Stīgas tomēr ir ēteriskākas. Mani ļoti sajūsmīnāja pūtēju orķestra versija.

Dievs runā caur cilvēku. Tā mans tēvs bieži savās svētrunās teica. Tajā pat laikā esmu tālu no grafomānu iemīlotās domas, ka esmu tikai medijs, kas pieraksta. Tā tas laikam īsti nav. Tomēr tajā ir lieli noslēpumi. Jo ir jau tā, ka beigu beigās no pasaules grandiozitātes, kas ir gan kosmosā, gan katras cilvēka vismazākajā šūniņā, mēs lielās līnijās neko nesaprotram. Jā, mēs katrs kaut ko domājam. Bet brīnums ir neaptverams. Jo gudrāks cilvēks, jo vairāk viņš var pateikt, ka nezina tikpat kā neko. Bet tāpēc jo interesantāk ir dzīvot un nekad nezaudēt šo sajūtu, ka esi daļa no liela brīnuma.

Manai mūzikai mēdz pārmest skumjas, bet es vienkārši priečajos, prieks manī ir. Tas var būt visaugstākais laimes brīdis, bet tik nu tā – minors. Bet es to tādā veidā mēģinu dāvināt. Vēlos dalīties savā mūzikā un mīlestībā, dot to tālāk. Te tā ir, es visu atdodu. Ja tā jūs uzrunā, labi. Ja nē, tad nu jāklausās cita mūzika. Bet tā es savu izjūtu un dališanos priekā piedāvāju ar saviem skaņdarbiem.

Manuprāt, “Lūgšana Latvijai” beidzas ļoti apliecinoši.

Jā!

Tajā mirklī atmiņā pat atblāzmojas dažs Džona Tavenera darbs korim un ērģelēm. Bet jūs taču neizmantojat alūzijas kā izteiksmes līdzekli?

Nē. Tur gan beigās ir “Pūt, vējiņi”. Kas man, starp citu, patiesībā nemaz īsti nepatīk. Bet tas ir latviešu simbols.

Albumā teju visi darbi, izņemot “Lūgšanu mātei”, sākas ar forte, majestātiski, himniski un gavilējoši. Izskanā man tuvāks ir klusums.

Kaut ne vienmēr. Mesas pēdējā un svarīgākā daļa *Agnus De*, ir kā mūžīgā gaisma, Domažors, *Lux Aeterna*.

Savukārt *Sanctus* daļa ir pat ļoti vitāla mūzika.

Jā! Tas interesanti iznāca. Pavisam tāda priecīga. Tādi mazi, tukli eņģelīši dejo un priecājas. *Sanctus* – it kā svētuma kvintesence, bet man iznāca gluži otrādi.

Tomēr priecājies! Un es priecājos, lai gan – kā mūzikā izteikt svētumu?

Vai tas iespējams?

Es nezinu. Es par to vienmēr domāju. Klusa nakts, svēta nakts. Klusa, labi, jā, bet svēta? Iespējams, es mūžīgi meklēju, vai var kaut kā skaņās to izteikt. Bet tas *Sanctus* ir neparasts, jā.

Arī Mesa man ir būtiska un svarīga. Darbs, pie kura esmu atgriezies vairākkārt. Origināls bija tikai *a cappella* korim; otrajā versijā pievienoju ērģeles, tad stīgas. Divkārsais dziedājums, kā es saku. Dzied koris un dzied stīgas. Liels, mīlestības pilns spēks ir šajā divkāršajā dziedājumā.

Par “Lūgšanu mātei”. Tās tapšanas laiks ir 20. gadsimta 70. gadu beigas. Pirmatskaņojumā — tolaik vēl “Kantātē sievietēm” — solo dziedāja Lilija Greidāne, diriģēja Leons Amoliņš. Kā jūs acceptaties šo laiku?

Tolaik vēl skaitījos jaunais komponists. Diriģentiem katram bija “iedalits” pa komponistam. Man tika Leons Amoliņš. Viņš strādāja godprātīgi, Lilija Greidāne bija brīnišķīga, bet lielākā problēma bija ar kori. Tam nekas daudz nav jādzied, bet man likās, ka taisni tāda krāsa ir vajadzīga. Toreiz tas bija konservatorijas mācību koris. Protams, kāda viņiem liela interese kaut ko tādu dziedāt? Tad nu visi sēž un gaida. Kad jāsāk dziedāt, nav izskaitītas taktis, diriģents neierāda precīzu iestāšanos, rezultātā tur bija ne šis, ne tas. Arī koncertā nebija īstas pārliecības.

Nesen Mūzikas akadēmijas koris atkal iestudēja šo skaņdarbu.

Solo dziedāja jauna, jauka dziedone Laura Teivāne.

Bet koris atnāk uz mēģinājumu, sēž un garlaikojas. Un, kad jāiestājas — kur esat, kāpēc nedziedat?

Mātes tēma ir viena no lielajām tēmām. Lielā mistērija, brīnums — kā iznēsāt bērniņu, kā viņš piedzimst. Tas ir pamats tau-tai, lai tā izdzīvotu. Tā tas bijis visos laikos. Kantātē tapa komunisma laiku kontekstā, kad visi runāja par darba uzvarām, par to, ka mēs visupirms esam strādnieki, kas cels labāku nākotni. Mātes pazemīgā, dziļā misija tolaik netika saprasta.

Ziedoņa dzeja ir ļoti skaista un satrieçoša. “Miers mātes krūtīm, kuras bērnu zīdīs.” Skaisti. “Miers mātes sirdij zem tām. Miers tām, kas plauks, miers tām, kas vītīs. Un tām, kas paliks atmatā.” Te ir tritons, pirmā kulminācija.

Tagad vidusdaļa. “Miers tām, kam vēl nav, bet kurām būs. Un miers tām, kam ir jau dots. Miers tām, kas nesagaidīja pasaulē mūs. Bet gaidīja ļoti.”

Man šis teksts ļoti patika, ilgstoši to turēju darbistabā. Viena otra teksta lapa tur tā arī nodzeltē. Tad vienreiz ķeros pie tā klāt. Tā ir slavas dziesma mātei.

Vai var teikt, ka tolaik jūs lasījāt Ziedoni?

Tajā laikā, protams, lasīju dzejoļus. Tajos gados caur dzeju un dzejas zemtekstiem gruzdēja mūsu ticība. Un dzejnieki, patiesībā — gandrīz visi, kas nodarbojās ar kultūru, uzturēja spēkā šo ticību. Ka reiz būsim atkal brīvi. Ka mēs joprojām esam tauta. To jau tagad daudzi nezina, cik mežonīga totalitārā valstī bija cenzūra. Tu nevienu vārdu nevarēji pateikt. Un tāpēc lasītāji pēc tā ļoti alka un daudz lasīja dzeju. Imants Ziedonis, Ojārs Vācietis, Māris Čaklais, Imants Auziņš, Vizma Belševica. Var daudzus minēt. Knuts Skujenieks, kuram bija jācieš Gulagā savas principialitātes un godīguma dēļ. Tā bija kā dzejas Augstā dziesma. Cilvēki to zināja un lasīja, un mācījās dzeju no galvas. Katrs jauns dzejas krājums bija notikums.

Starp citu, nesen bija tā diena, kad esam vairāk dzīvojuši neatkarībā, nekā okupācijā šo simts gadu laikā. Haraldam Mednim ir skaisti vārdi: ja mums nebūtu Dziesmu svētku, kas zina, vai mēs izdzīvotu. Zaudējot orientierus, mēs ejam tumsā. Vai varbūt esam apžilbuši no iespēju daudzveidības.

Kādēļ mēs šeit esam? Beigu beigās — lai pasauli mēģinātu mazliet labāku darīt. Ja mēs to nevēlamies — tepat, sākot ar tuvāko, tad kas tā par dzīvi? Tad kur mēs aiziesim? Tās tādas vienkāršas lietas.

Valsts Akadēmiskais koris “Latvija”

(VAK “Latvija”) – lielākais profesionālais koris Baltijas valstīs – 2017. gadā svinēja savu 75. darbības sezonu. Kora 50 dziedātāju muzikālā inteliģence un vokālā meistarība to padara par universālu vienību, kas spēj gan gleznot smalkas *a cappella* gleznas, gan radīt grandioza vēriena balsu simfoniju kopā ar trīskāršu orķestra sastāvu.

Koris sadarbojies ar pasaules klases simfoniskajiem orķestriem – Amsterdamas Karalisko *Concertgebouw* orķestri, Bavārijas Radio simfonisko orķestri, Londonas filharmonisko orķestri, Berlīnes filharmonisko orķestri, Gustava Mālera kamerorķestri, Izraēlas filharmonisko orķestri, kā arī ar Somijas, Singapūras, Izraēlas, Vācijas, ASV, Igaunijas, Maskavas, Sanktpēterburgas simfoniskajiem orķestriem. Koris uzstājies Amsterdamas *Concertgebouw*, Hamburgas *Laeiszhalle*, Lucernas Kultūras un kongresu centrā, Montré Igora Stravinska koncertzālē, Minhenes *Gasteig*, Maskavas Pētera Čaikovska koncertzālē, Sanktpēterburgas filharmonijā, Linkolna centrā Ņujorkā. Koris uzstājies ar diriģentiem Marisu Jansonu, Zubinu Metu, Nēmi Jervi, Pāvo Jervi, Vladimиру Aškenazi, Valēriju Gergijevu, Saimonu Jangu, Stīvenu Leitonu, Andri Nelsonu, Vladimиру Fedosejevu un citiem. Kori “Latvija” dzirdam *Warner Brothers*, *Harmonia Mundi*, *Wergo*, *Ondine* u.c. ierakstu kompāniju producētajos ierakstos. Koris ir septiņkārtējs Latvijas Lielās mūzikas balvas laureāts.

LAURA TEIVĀNE ieguvusi bakalaura grādu akadēmiskajā dziedāšanā Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā, docentes Zigrīdas Krīgeres klasē.

Kopā ar Latvijas Nacionālās operas orķestri, Latvijas Universitātes pūtēju orķestri un Liepājas Simfonisko orķestri Laura koncertējusi Somijā, Lietuvā un daudzviet Latvijā. Viņa piedalījusies Džojas Mammenas, Tamāras Novičenko, Aksela Everaerta un Andrea Baumana meistarklasēs.

Laura veiksmīgi startējusi arī vairākos starptautiskos vokalistu konkursos, tostarp Staņislava Moņuško Jauno dziedātāju konkursā “Ubeļas bezdelīga” Minskā (Baltkrievijā), kur 2013. gadā kļuva par diplomandi, bet 2014. gadā Džanbatistas Vioti Vokālistu konkursā Verčelli Itālijā Laura iekļuvusi pusfinālā un ieguvusi Lučāno Pavaroti balvu. 2015. gada maijā Laura ar panākumiem piedalījusies Klaudijas Taivas Devītāja jauno operdziedātāju konkursā Pērnavā (Igaunijā).

Dirigents **MĀRIS**

SIRMAIS ir Valsts Akadēmiskā kora “Latvija” māksliniecisks vadītājs kopš 1997.gada. Viņš ir profesors Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā, kā arī starptautisku koru un kordiriģentu konkursu žūriju dalībnieks.

Māris Sirmais ieguvis muzikālo izglītību Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā un Grācas Mūzikas un mākslas augstskolā Austrijā.

Viņš regulāri uzstājas ar visiem Latvijas profesionālajiem orķestriem, ir diriģējis orķestrus *Kremerata Baltica*, Maskavas kamerorķestri *Musica Viva*, Ūmeo simfonisko orķestri, stīginstrumentu orķestri *Helsinki Strings*, J. Svetlanova Krievijas Valsts akadēmisko simfonisko orķestri. Sadarbojies ar pasaule atzītiem solistiem — Maksimu Risanovu, Kristīni Blaumani, Egilu Siliņu, Aleksandru Antoņenko, Jūliusu Bergeru, Gidonu Krēmeru, Nikolasu Altštetu, Duglasu Websteru, Inesi Galanti un citiem.

Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris (LNSO) ir augsti profesionālu mūzikā apvienība ar spēcīgām tradīcijām, dāsnu skanējumu un atdevīgu spēli. LNSO uzmanības lokā ir galvenokārt 19. un 20. gadsimta pasaules simfoniskie šedevri, Latvijas komponistu radītās klasiskās vērtības un mūsdienās sacerēti jaundarbi, kā arī palaikam kādas operas vai mūzikla koncertskaņojums.

LNSO lielu uzmanību pievērš bērnu un jauniešu izglītības programmām, vairākus gadus veiksmīgi īsteno kamermūzikas programmu sēriju un kopš 2015. gada svin vasaras izskaņu jauntapušā festivālā “LNSO vasarnīca”. LNSO darbība pieckārt novērtēta ar Latvijas augstāko apbalvojumu klasiskās mūzikas jomā — Lielo mūzikas balvu 1993, 2009, 2012, 2013 un 2016.

Kopš 2013. gada novembra LNSO mākslinieciskais vadītājs un galvenais diriģents ir Eiropas un Japānas labāko orķestru pieprasītais maestro Andris Poga — mūzikis ar spožu tehniku, augstām prasībām pēc nevainojami profesionāla mūzikas lasījuma un izcilu formas izjūtu. Jaunā maestro vadībā LNSO sniedzis vairākas izcīlīcas programmas, kurās sevišķi izceļamas Leonarda Bernsteina, Pētera Čaikovska, Aleksandra Skrjabina, Riharda Štrausa darbu interpretācijas. Orķestra viesdiriģentu vidū bijuši pasaулslavenie latvieši Arvīds Jansons, Mariss Jansons un Andris Nelsons, arī Vladimirs Fedosejevs, Valerijs Gergijevs, Nēme Jervi, Pāvo Jervi, Kirils Kondrašins, Kurts Mazūrs, Kšištofs Pendereckis, Genādijs Roždestvenskis, Jevgeņijs Svetlanovs. Plašs ir koncertbraucienu diapazons ar vieskoncertiem Japānā (toskait Tokijas Suntory Hall), Krievijā (toskait Maskavas konservatorijas Lielajā zālē) un daudzās Eiropas valstīs, kur nozīmīgākie notikuši Amsterdamas Concertgebouw, Berlīnes Valsts operā, Leipcigas Gewandhaus un Parīzes Filharmonijā.

Orķestris “Rīga” (dibināts 1972. gadā kā Profesionālais pūtēju orķestris “Rīga”) veido dinamisku un neatņemamnu Latvijas galvaspilsētas koncertdzīves daļu. Kopš 2015. gada tā mākslinieciskais vadītājs ir Valdis Butāns. Pēdējo gadu laikā Orķestris “Rīga” regulāri pasūtina un atskaņo Latvijas komponistu jaundarbus. Šajā albumā orķestris pirmo reizi skaņu ierakstā iemūžina Pētera Vaska “Lūgšanu Latvijai” komponista Vilņa Šmīdberga pārlikumā pūtēju orķestrim.

MISSA

Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.

Gloria in excelsis Deo
et in terra pax hominibus bonae voluntatis.
Laudamus te, benedicimus te,
adoramus te, glorificamus te,
gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam.
Domine Deus, Rex coelestis,
Deus Pater omnipotens.
Domine Fili unigenite, Jesu Christe.
Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris.
Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Qui tollis peccata mundi,
suscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.

Quoniam tu solus Sanctus,
tu solus Dominus,
tu solus Altissimus, Jesu Christe,
cum Sancto Spiritu
in gloria Dei Patris. Amen.

Sanctus, Sanctus, Sanctus,
Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra gloria tua.
Hosanna in excelsis.

Benedictus qui venit in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem.

LAUDATE DOMINUM

Laudate Dominum. Alelulia.

Lūgšana Latvijai

VELTAS TOMAS DZEJA

Dievs, svētī Latviju:
zemi, cilvēkus, valodu, dziesmu
un ticību
godaprātu un darba tikumu;
uzturi mūs dzīvus,
dari mūs brīvus,
garā un pateicībā,
cilvēka vārda cienīgus
latviešus
Tēvzemē un
pasaulē.

God, bless Latvia

POEM BY VELTA TOMA

God, bless Latvia:
the land, its people, language, songs
and faith
the values of integrity and honest work;
keep us alive,
make us free
in spirit and gratitude,
worthy of our human dignity:
Latvians
in our Fatherland and
across the world.

Lūgšana mātei

IMANTA ZIEDOŅA DZEJA

Miers mātes krūtīm, kuras bērnu zīdīs.
Miers mātes sirdij zem tām.
Miers tām, kas plauks, un miers tām, kas vītīs,
Un tām, kas paliks atmatā.
Miers tām, kam nav vēl,
bet kurām būs.
Un miers tām, kam ir jau doti.
Miers tām, kas nesagaidīja pasaulē mūs,
Bet kuras gaidīja ļoti.

Prayer for a Mother

POEM BY IMANTS ZIEDONIS

Peace to the mother's breasts,
where the child will nurse.
Peace to the mother's heart under them.
Peace to those who will blossom, peace to those who will
wither,
And to those who will remain barren.
Peace to those who do not yet have, but will.
And peace to those who have already received.
Peace to those who did not meet us
in the world.
But very much waited and believed.

Pēteris Vasks (1946)

Lūgšana / Prayer

Valsts Akadēmiskais koris “Latvija” / State Choir *Latvija*

Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris / Latvian National Symphony Orchestra

Orķestris “Rīga” / *Riga* Professional Symphonic Band

Laura Teivāne, soprāns / soprano

Diriģents / conductor Māris Sirmais

LŪGŠANA MĀTEI soprānam, korim un orķestrim, Imanta Ziedoņa dzeja (1978)

PRAAYER FOR A MOTHER for soprano, choir and orchestra, lyrics by Imants Ziedonis 12:17

LAUDATE DOMINUM korim un lielam orķestrim (2016)

LAUDATE DOMINUM for choir and large orchestra 12:52

MESA, redakcija jauktajam korim un stīgu orķestrim (2005)

MISSA edition for mixed choir and string orchestra 29:01

I. Kyrie 5:07

II. Gloria 7:06

III. Sanctus 4:53

IV. Benedictus 3:48

V. Agnus Dei 7:44

LŪGŠANA LATVIJAI jauktajam korim un pūtēju orķestrim, Veltas Tomas dzeja,

aranžējis Vilnis Šmīdbergs (2016)

PRAAYER FOR LATVIA for mixed choir and symphonic band, lyrics by Velta Toma,

arranged by Vilnis Šmīdbergs 3:27

TT 57:44

Recorded at Great Guild Concert Hall, Riga, Latvia
Sept. 10–13, 2018

Sound engineer: Normunds Šnē
Editing, mixing, mastering: Normunds Šnē
Booklet text: Dāvis Eņģelis
English translation: Amanda Zaeska
Text editor: Ināra Jakubone
Photos: Jānis Poričis *janisphoto.com*
Design: Kirils Šmeļkovs
Executive producer: Egīls Šēfers

© LMIC/SKANI 070, VAK *Latvija*,
Latvian National Symphony Orchestra,
Riga Professional Symphonic Band, 2018

© LMIC/SKANI 070, 2018
booklet in English / buklets latviski

skani.lv

